

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چند مطلب نوشته شده، اول اینکه در جلسه قبل کلامی از امام رضوان الله علیه نقل کردیم که فرمودند در قتل فرقی بین قتل بالمباشرة و قتل بالتسبیب نیست و مثالهایی نیز برای این دو مورد زدند و بعد فرمودند در قتل بالتسبیب گاهی دیه و ضمان هست ولی قاتل صدق نمی کند مثل موردی که در مسیر حرکت کسی حفر بئر کرده یا چیزی انداخته که لیز خورده و افتاده و مرده، ولی ما عرض کردیم این (قتل بالتسبیب) دو صورت دارد؛ گاهی انسان در راه عمومی حفر بئر می کند که در اینصورت اگر کسی بیافتد قاتل صدق می کند و ضمان و دیه هم هست ولی اگر در ملک شخصی خودش حفر بئر کرده و شخصی آمده و افتاده، در این صورت مسلماً قاتل نیست و ضمان و دیه نیز وجود ندارد.

مسئله دیگری که سوال شده این است که خانمی با آقایی ازدواج کرده و ۱۲ بچه از آن زن به دنیا آمده و سپس آن زن از دنیا رفته و مرد با زن دیگری ازدواج دائم کرده و بعد مرد از دنیا رفته درحالی که از یک زن ۱۲ بچه و از زن دیگر هیچ بچه ای ندارد حالا ارث اینها چگونه است؟ تعدد و وحدت زوجه فرقی ندارد و قرآن کریم نیز فرموده: ﴿وَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ﴾^۱ یعنی اگر شوهر اولاد ندارد ربع مالش برای زن است چه زنها متعدد باشند چه واحد باشد و اگر شوهر اولاد دارد ثمن برای زنهاست چه متعدد باشند چه واحد.

خب و اما به مناسبتی موضوع افزایش نسل آدم و حواء مطرح شد، این یک مطلب تاریخی، قرانی، حدیثی و فقهی

می باشد، باید توجه داشته باشیم که این یک قضیه خارجی است نه حقیقیه یعنی در خارج قضیه حضرت آدم و حواء و فرزندانشان و نشر نسلشان بوجود آمده، پس قضیه خارجیته منتهی در کیفیت آن داریم بحث می کنیم، این بحث بسیار مفصل می باشد مثلاً در کتب تاریخ مثل "مروج الذهب" و "روضة الصفاء" ذکر شده که حضرت حواء در هر شکم یک پسر و یک دختر به دنیا می آورده و بعد دختر از این شکم با پسر از آن شکم ازدواج می کرده که این در مرحله اول همان ازدواج برادر و خواهر می باشد و بعدا که پیش برود دیگر اینطور نخواهد بود.

خب و اما وقتی به سراغ تفسیر می آئیم نوعاً در این آیه شریفه: ﴿وَآتُوا عَلِيَّهُمْ نَبأً ابْنِي آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَ لَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾^۲ بحث شده، هابیل و قابیل هر دو قربانی آوردند، هابیل گله دار و قابیل زارع بوده لذا هابیل یک گوسفند خوبی آورد ولی قابیل مقداری از بوته گندم آورد، از هابیل قبول شد ولی از قابیل قبول نشد، در تفاسیر ما کمتر ولی در بیشتر تفاسیر اهل سنت گفته شده علت اینکه قابیل هابیل را کشت این بوده که همزاد قابیل خیلی زیبا و همزاد هابیل زشت بوده، بعدا که همزاد هابیل را به قابیل می دهند و همزاد قابیل را به هابیل می دهند این مسئله باعث بروز اختلاف و حسد بین آنها شد تا حدی که قابیل هابیل را کشت.

خب و اما در ذهن اشخاص نیز این مطلب هست که ازدواج خواهر و برادر قبیح می باشد البته محوس همینطور بوده اند ولی در اسلام یک امر قبیحی تلقی می شود، وقتی به سراغ بحار الأنوار می رویم روایات زیادی ذکر شده و در بین آنها صحیح السنند هم وجود دارد که در بعضی از آنها ذکر شده که خداوند متعال برای اینکه ازدواج خواهر و برادر قبیح است دو حوری برای هابیل و قابیل فرستاد یعنی

^۱ سوره نساء، آیه ۱۲.

^۲ سوره مائده، آیه ۲۷.

مدیریت و خلقت بکار می رود، ثالثاً "نفس واحدة" یعنی خداوند متعال برای همه انسان ها یک هویت و یک ماهیت قرار داده، رابعاً "خلق منها زوجها" حرف "من" در اینجا تبعیضیه نیست بلکه نشریه است یعنی از همان جائی که خلقت انسان و آدم نشأت گرفته خلقت حواء نیز از همانجا نشأت گرفته و خمیر وجودی هر دوی آنها انسانیت می باشد، خامساً "وبثّ منهما رجالاً كثيراً و نساء" یعنی از همان خمیر وجودی و ماهیت انسانی که آدم و حواء از آن بوجود آمدند رجال و نساء کثیری در سطح زمین بوجود آمدند.

آیت الله طباطبائی در ادامه فرموده فکر نکنید در کثرت نسل آدم شخص دیگری در بین بوده و اینکه در بعضی از نقل ها گفته شده خداوند همسر یا ملک یا جن یا حوری برای هاییل و قایلیل خلق کرده درست نیست بلکه همه نسل ها از همان آدم و حواء بوجود آمده اند و بعد ایشان می فرماید اشکالی ندارد که ما بگوئیم فرزندان آدم یعنی خواهر و برادر با هم ازدواج کرده باشند و این مطلب قبح ذاتی ندارد بلکه در آن زمان و در شریعت آنها قبح نداشته و اشکالی هم نداشته ولی بعداً در ادیان دیگر حرام و قبیح شده، این کلام آیت الله طباطبائی و حل مسئله مذکور از طرف ایشان بود که به عرضتان رسید.

بقیه بحث بماند برای روز شنبه إن شاء الله تعالی ... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

همانطور که خداوند متعال برای آدم حواء را فرستاد برای فرزندان نیز دو حوری فرستاد و به این صورت نسل آدم گسترش پیدا کرد، در برخی دیگر از روایات ذکر شده که خداوند متعال یک جن برای قایلیل و یک حوری برای هاییل فرستاد زیرا هاییل خیلی خوب و جانشین حضرت آدم بوده و همین نیز باعث اختلاف بین آنها شد.

خب و اما در جلد ۲ شرح نهج البلاغه خوئی در ذکر حالات پیغمبران وقتی به آدم و حواء می رسد همان کلام صاحب جواهر که خواندیم و همان روایت را نقل می کند و خیلی محکم و شدید می گوید که ازدواج خواهر و برادر بسیار قبیح است و حتی این در بین حیوانات نیز وجود ندارد و ایشان نیز قائل است خداوند متعال دو حوری برای آنها فرستاد.

خب و اما در بین اخباری که برای این موضوع نقل شده تعارض وجود دارد، اصل این مطلب قضیه واحد است اما اخبار مختلفی برای آن ذکر شده، به این بیان که آیا خواهر و برادر باهم ازدواج کرده اند یا برای هر دو حوری فرستاده شده یا یکی حوری و برای دیگری جن فرستاده شده؟ استاد بزرگوار ما آیت الله طباطبائی اعلی الله مقامه با توجه به همه این مطالب خواسته اند کلامی را به عنوان فصل الخطاب بیان کنند لذا فرمودند وقتی روایات به این ترتیب تعارض دارند باید به کتاب الله مراجعه کنیم و یکی از مرجحات ما نیز رجوع به کتاب الله می باشد، ایشان خواسته با یک آیه ای از قران مطلب را حل کند لذا به این آیه شریفه: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾^۳ استناد کرده و اینطور فرموده که؛ اولاً خطاب "أیها الناس" خطاب به همه انسان ها در همه زمانها و مکانها می باشد، ثانیاً کلمه "ربکم" در مورد تکوین و

^۳ سوره نور، آیه ۱.